

Anadolu Ağızları Üzerinden Argoyu Yeniden Okumak: Kentsel ve Kırsal Argo

Rereading Slang through Anatolian Dialects: Urban and Rural Slang

Yahya Kemal Beyitoğlu^{1*}

¹ Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Besni Ali Erdemoğlu Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Adıyaman, Türkiye

Lecturer Dr., Adıyaman University, Besni Ali Erdemoğlu Vocational School, Department of Office Services and Secretariat, Adıyaman, Türkiye

<https://ror.org/02s4gkg68>, <https://orcid.org/0000-0001-6421-8939>, yahyakemalbeyitoglu@gmail.com

* Sorumlu yazar | Corresponding author

Araştırma Makalesi Süreç

Geliş Tarihi: 31.12.2025
Kabul Tarihi: 03.02.2026
Yayın Tarihi: 25.03.2026

Benzerlik

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Değerlendirme

Ön İnceleme: İç hakem (editörler).
İçerik İnceleme: İki dış hakem/Çift taraflı körleme.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik Beyan

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynağında belirtildiği beyan olunur. Yahya Kemal Beyitoğlu

Yapay Zekâ Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. Yahya Kemal Beyitoğlu

Etik Bildirim

turkisharr@gmail.com

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Yayıncı

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016-
Akdeniz University, Faculty of Theology,
Antalya, 07058 Türkiye

Atıf

Beyitoğlu, Y.K. (2026). Anadolu ağızları üzerinden argoyu yeniden okumak: kentsel ve kırsal argo. *Turkish Academic Research Review*, 11(1), 15-28
<https://doi.org/10.30622/tarr.1853100>

Öz

Bu çalışma, genellikle kentsel ve modern bir dil olgusu olarak kabul edilen argo kavramının, Anadolu ağızlarındaki köklü ve işlevsel varlığını incelemektedir. Standart dilin dışında kalan ve genellikle “kaba” olarak nitelendirilebilen bu söz dağarcığının, yöresel hayatta sadece bir küfür veya hakaret aracı olmadığı; aksine, toplumsal hiyerarşiyi belirleyen, grup içi kimliği pekiştiren, mizah üreten ve toplumsal normları düzenleyen karmaşık bir dilsel sistem olduğu görülmektedir. Çalışmada, öncelikle argo ve ağız kavramları incelenerek argonun kentsel ve kırsal argo şeklinde nitelendirilebilecek iki türünün varlığı ve özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından “Niteleme Bildiren Kırsal Argo Sözcükler” ile “Kılış, Oluş ve Durum Bildiren Kırsal Argo Sözcükler” başlıkları altında sınıflandırılan ve TDK Derleme Sözlüğü’nde (DS) tespit edilen sözlerin doğrudan argo ya da argo ile ilişkilendirilebilen (argo anlam kazanmasında metafor kaynağı olan) anlamları tanıklandığı il/illerin adıyla birlikte verilmiştir. Bu sözlerin argo anlamları, başta TDK Güncel Türkçe Sözlük (GTS) olmak üzere çeşitli argo sözlüklerinden yararlanılarak aktarılmıştır. Daha sonra sözlerin argo anlam kazanmalarında etkili olan/olduğu düşünülen metaforların kaynakları açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada, kırsal argonun söz varlığını ve argoya katkısını gösterebilmek için -çoğunluğu- hem Derleme Sözlüğü’nde hem de argo sözlüklerde tanıklanan 30 örnek incelenmiştir. Bu sözlerin metaforik kökenlerinin genellikle doğa, tarım, hayvancılık ve gündelik köy hayatı gibi somut deneyimlere dayandığı ve bu durumun kırsal argoyu kentsel argodan ayıran temel bir özellik olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak Anadolu argosunun, dilin “bozulmuş” bir biçimi değil, aksine o coğrafyanın ve kültürün hem “samimi” hem de “ham” sesini yansıtan ve yaşayan bir dilsel miras olduğu kanısına varılmıştır. Bu bağlamda kırsal argo, bir topluluğun neye değer verdiğini (denge, çalışkanlık, dürüstlük), neyi aşağıladığını (tembellik, görgüsüzlük, gevezelik) ve dünyayı nasıl algıladığını (doğa ve hayvanlar üzerinden) gösteren canlı bir kültürel arşiv şeklinde nitelendirilebilir.

Anahtar Kelimeler

Türk dili, ağız, argo, kentsel argo, kırsal argo.

Öne Çıkanlar

- Bu çalışmada, argo kavramı farklı bir açıdan ele alınarak Anadolu ağızlarındaki argo söz varlığı incelenmiştir.
- Kentsel ve kırsal argo olarak adlandırılacak iki argo türünün varlığı ortaya konulmuştur.
- Kentsel ve kırsal argo kavramları açıklanarak özellikleri saptanmış ve kırsal argonun özgünlüğü belirlenmiştir.
- Anadolu ağızlarının genel anlamda argoya kaynaklık ettiği saptanmıştır.
- Anadolu argosunun, dilin “bozulmuş” bir biçimi değil, aksine o coğrafyanın ve kültürün hem “samimi” hem de “ham” sesini yansıtan ve yaşayan bir dilsel miras olduğu kanısına varılmıştır.

Research Article

History

Received: 31.12.2025

Accepted: 03.02.2026

Date Published: 25.03.2026

Plagiarism Checks

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Peer-Review

Single anonymized-One internal (Editorial Board).
Double anonymized-Two external.

Copyright & License

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Ethical Statement

This study does not require ethical committee approval, and the data used were obtained from literature reviews/published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to during the preparation of this study and that all studies used are cited in the references. Yahya Kemal Beyitoğlu

Use of Artificial Intelligence

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles. Yahya Kemal Beyitoğlu

Complaints

turkisharr@gmail.com

Conflicts of Interest

The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support

The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Published

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Türkiye

Cite as

Beyitoğlu, Y.K. (2026). Rereading slang through anatolian dialects: urban and rural slang. *Turkish Academic Research Review*, 11(1), 15-28
<https://doi.org/10.30622/tarr.1853100>

Abstract

This study examines the deep-rooted and functional presence of slang, often considered a phenomenon of urban and modern language, in Anatolian dialects. This vocabulary, which falls outside the standard language and is often described as “vulgar,” is seen as more than just a tool for swearing or insults in regional life; on the contrary, it is a complex linguistic system that defines social hierarchy, reinforces intra-group identity, generates humor, and regulates social norms. This study primarily examines the concepts of slang and dialect and attempts to determine the existence and characteristics of two types of slang that can be categorized as urban and rural slang. Subsequently, the words classified under the headings “Rural Slang Words Expressing Qualification” and “Rural Slang Words Describing Actions, Occurrences, and States,” and identified in the TDK Derleme Sözlüğü (*DS*), are given along with the name(s) of the province(s) where they are directly slang or can be associated with slang (those that serve as a source of metaphor in acquiring slang meaning). The slang meanings of these words have been compiled using various slang dictionaries, primarily the TDK Güncel Türkçe Sözlük (*GTS*). The study then attempts to explain the sources of metaphors that are thought to have influenced the slang meanings of words. In order to demonstrate the vocabulary of rural slang and its contribution to slang, 30 examples were examined, the majority of which are attested in both the Derleme Sözlüğü and slang dictionaries. It has been found that the metaphorical origins of these words are often based on concrete experiences such as nature, agriculture, animal husbandry, and daily village life, and that this is a fundamental characteristic that distinguishes rural slang from urban slang. In conclusion, it has been determined that Anatolian slang is not a “corrupted” form of the language, but rather a living linguistic heritage reflecting both the “authentic” and “raw” voice of that geography and culture. In this context, rural slang can be described as a living cultural archive that reveals what a community values (balance, diligence, honesty), what it despises (laziness, rudeness, garrulousness), and how it perceives the world (through nature and animals).

Keywords

Turkish language, dialect, slang, urban slang, rural slang.

Highlights

- This study examines the concept of slang from a different perspective, investigating the slang vocabulary in Anatolian dialects.
- Two types of slang, which can be described as urban and rural slang, have been identified.
- The concepts of urban and rural slang have been explained, their characteristics identified, and the uniqueness of rural slang determined.
- It has been determined that Anatolian dialects generally serve as a source for slang.
- It has been concluded that Anatolian slang is not a "corrupted" form of the language, but rather a living linguistic heritage that reflects both the "authentic" and "raw" voice of that geography and culture.

Giriş

Günümüzde argo denildiğinde -genellikle- büyük şehirlerin hızlı temposunda, alt kültürler arasında doğan, sürekli değişen ve farklı kültürel öğelerle beslenen bir söz varlığı akla gelmektedir. Ancak bu yaygın kanı, Anadolu ağızlarının daha saf, bozulmamış ve geleneksel dilin korunduğu bir saha biçiminde algılanmasına yol açmakta ve dilin doğal yapısı ile Anadolu'nun binlerce yıllık toplumsal devinimini göz ardı etmek anlamına gelmektedir. Nitekim Anadolu insanı sadece toprağı değil, aynı zamanda dili de büyük bir özveri ile işleyerek keskin, nüktedan ve son derece işlevsel bir argo vücuda getirmiştir.

Argo kavramı, *Türkçe Sözlük*'te aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

“Fr. argot. 1. Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz dağarcığı. 2. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin kullandığı söz veya deyim. 3. mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2009, s. 117).

Devellioğlu argoyu, genel dilin sözcüklerine bazı özellikler vermek ve özel sözcükler katmakla meydana gelmiş, bir toplumun malı olan özel diller biçiminde açıklamaktadır (1980, s. 13). Bingölçe ise daha sanatsal bir tanım yaparak kayıt kuyut altına alınamayan, iktidar sahiplerinin “tu kaka” yapıp kalem sahiplerinin de çoğu kez “horladığı”, yaratıcılarının ise zaten genellikle “gizlenmek” amacıyla üretip kullandığı dilsel bir olgu olarak nitelendirmektedir (2011, s. 6).

Argo kavramının belirli özelliklerini öne çıkaran bu tanımlardan başka daha kapsamlı tanımları da yapılmıştır. Topaloğlu'nun aşağıdaki ifadeleri bu türden argo tanımlarına örnek gösterilebilir:

“Ortak dilden ayrı olarak daha çok kendini gizlemek isteyen belli topluluklar tarafından kullanılan, herkesçe anlaşılmayan, genellikle kaba bir dil sayılan, yabancı dillerden aynen veya bozularak alınmış kelime ve deyimler yanında ortak dildeki kelimelere farklı anlamlar yükleyen, mecazi anlamların önemli yer tuttuğu özel dil” (1989, s. 29).

Osmanlı Türkçesinde “İsân-ı erâzil”, “İsân-ı hezele”; halk arasında “külhanbeyi, tulumbacı veya ayak takımı ağzı” ifadeleriyle karşılanan ve sözlüklerde eskiden “hırsız dili” anlamında “kayış dili” biçiminde adlandırılan (Yüksekkaya, 2016, s. 89) argo, konuşulduğu bölgeye göre “Beyoğlu argosu”, “Sulukule ve Ayvansaray argosu” ya da kendilerini kullanan topluluk veya meslekle ilgili olarak “Hapishane argosu”, “Kumarbaz argosu”, “Gemici argosu”, “Tıp ve Hastane argosu” gibi türlere ayrılmaktadır (Arslan, 2015: 201).

Argo tanımlarındaki çeşitliliğe nazaran ağız tanımlarında daha çok bir yeknesaklık söz konusudur. Nitekim ağız kavramı sözlüklerde çoğunlukla bir dil alanı içinde görülen konuşma biçimlerini, söyleyiş türlerini, kimi durumlarda da toplumsal özellikleri yansıtan kullanımların her biri (Vardar, 2007, s. 14) ya da bir dilin veya bir lehçenin daha küçük yerleşim bölgelerinde yazı diline oranla birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleri (Korkmaz, 1992, s. 4) türünden ifadelerle tanımlanmakta, ağzılar hakkında “Rize ağzı”, “Erzurum ağzı”, “Urfa ağzı”, “Nevşehir ağzı” gibi örnekler verilmekte ve “İstanbul ağzı”nın ölçünlü Türkçeye temel olan ağız olduğu (İmer vd., 2011, s. 19) vurgulanmaktadır.

Anadolu, tarihî ve coğrafi derinliğiyle Türkçenin ağızları açısından âdeta bir “canlı dil müzesi” niteliği taşımaktadır. Binlerce yıllık göç yolları, farklı Oğuz boylarının yerleşimleri, dağlar ve vadilerle birbirinden ayrılmış coğrafi yapılar ve farklı yaşam biçimleri (yerleşik, göçebe, Alevi, Sünni), Anadolu coğrafyasında

muazzam bir ağız zenginliğinin doğmasına zemin hazırlamıştır. Karadeniz'in hızlı ve ezgili konuşmasından Ege'nin yayvan ve sakin söyleyişine, Doğu Anadolu'nun keskin ve arkaik yapılarından İç Anadolu'nun yalın ve tok sesine kadar her bölge, Türkçeyi kendi kültürel potasında eriterek ona zgn bir kimlik kazandırmıştır.

Anadolu ağızlarının bu zgn ve zengin söz varlığı içinde argoya yer ayrılmamış olması tabii ki düşünülemez. Ancak bugüne kadar alan yazınında "ağız"; ağırlıklı olarak söz varlığı, ses ve şekil bilgisi incelemeleri, derleme yöntemleri ve sorunları gibi başlıklar altında ele alınmış, ağızlardaki argo unsurlar üzerine sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. *Derleme Szliğnde Argo Unsurlar (1.2.3. Ciltler)* (Aladağ, 2023), *Derleme Szliğnde Argo Unsurlar (4.5.6. Ciltler)* (Civek, 2023) bu konuda yapılmış çalışmalara örnek gösterilebilir.

Dil, farklı katmanlardan oluşan ve kullanıldığı yere, zamana göre çeşitlilik gösteren bir olgudur. Dilin bu özelliği, argo ve ağız kavramlarının birbirleriyle birçok noktada kesişmesini sağlamakta ve aynı zamanda kentsel ve kırsal argo olarak adlandırılabilcek iki argo türünün varlığını ortaya koymaktadır. Nitekim argo ile ilgili tanım ve sınıflandırmalara bakıldığında kavramın genel itibariyle kent yaşamıyla zdeşletirildiği söylenebilir. Ağız zelliklerinin hkim olduğu, kırsal bölgelerde kullanılan argo göz önüne alındığında ise esasında argonun öncelikle kentsel ve kırsal argo şeklinde iki tre ayrılması gerektiği de ileri sürülebilir.

1. Kavramsal ereve

1.1. Kentsel Argo

Günümüzde argonun kaynak, işlev ve kullanım gibi yönlerden geleneksel argodan az da olsa ayrıştığı ya da kentsel argo olarak adlandırılabilcek bir argo türünün yaygınlaştığı söylenebilir. Argoda gözlemlenen bu dönüşümü teknolojik gelişmeler ile sosyal medya gibi ortamların etkisiyle ilişkilendirmek mümkündür. Bu bağlamda kentsel argoyu; metropollerin hızlı, ayrışık (heterojen), modern ve teknolojiyle i içe geçmiş toplumsal dokusunda doğan; kaynağını genellikle alt kültürlerden, medyadan, yabancı dillerden ve dijital ortamlardan alan canlı bir dil katmanı olarak tanımlamak mümkündür. Bu argo türünün kaynakları, işlevleri ve özellikleri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Köken/metafor kaynağı: Kentsel argonun metaforları, şehir hayatının somut ve soyut gerçekliklerinden beslenmektedir. Teknoloji (reset atmak), oyun kültürü (tilt olmak), sosyal medya eğilimleri (shiplemek), ekonomi (piyasa yapmak) ve özellikle İngilizce kökenli sözcükler (cringe, flex) bu argonun temel yapı taşlarını oluşurmaktadır.

Temel işlevleri: Kentsel argonun birincil işlevleri arasında grup içi kimlik oluşturma ve bu kimliği dışa vurma, iletişimi hızlandırma, yeni ve havalı bir söyleyişe sahip olma ve bazen de grup dışındakileri dışlayan şifreli bir dil oluşturma yer almaktadır.

Ayırt edici nitelikleri: En belirgin özelliği hızlı değişmesi ve modaya bağlı olmasıdır. Tutulan bir argo ifade, hızla eskiyebilir ve yerini yenisine bırakabilir. Geçici, akışkan ve genellikle geçen nesillerle zdeşleşişmiş bir yapıya sahiptir.

1.2. Kırsal Argo

Kırsal argo; daha bağdaşık (homojen), geleneksel ve doğayla doğrudan etkileşiim içinde olan kırsal toplulukların yüzlerce yıllık tecrübelerinden süzülerek oluşmuş; kaynağını tarım, hayvancılık, doğa olayları ve

gündelik köy hayatından alan yerleşik bir dil katmanını ifade etmektedir. Kırsal argonun kaynakları, işlevleri ve özellikleri şöyle ifade edilebilir:

Köken/Metafor Kaynağı: Kırsal argonun metaforları, toprağın ve somut yaşamın kendisidir. Bir hayvanın davranışı, bir tarım aletinin işlevi veya bir bitkinin özelliği bir karakter eleştirisine veya durum tespitine dönüşebilmektedir. Bu dil, bedensel ve fiziksel deneyimlere dayanmaktadır.

Temel işlevleri: Kırsal argonun birincil işlevleri toplumsal normları koruma ve bu normların dışına çıkanları eleştirme, topluluğun ortak değer yargılarını yansıtırma, keskin bir mizah veya hakaret yoluyla hiyerarşiyi düzenleme ve karakter analizi yapma olarak sıralanabilir.

Ayırt edici nitelikleri: En belirgin özelliği kalıcı ve yavaş değişen bir yapıya sahip olmasıdır. Dededen toruna aktarılmakta ve modadan etkilenmemektedir. Geçmişin bilgeliğini ve topluluğun ortak hafızasını taşıyan, köklü ve istikrarlı bir yapıdadır.

Kentsel ve kırsal argo arasındaki farklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 1. Kentsel ve Kırsal Argo

	Kentsel Argo	Kırsal Argo
Toplumsal Zemin:	Ayrışık, Modern Metropol Hayatı, Alt Kültürler	Bağdaşık, Yerleşik Hayat, Geleneksel Topluluk
Metafor Kaynağı:	Teknoloji, Medya, Diller, Ekonomi	Yabancı Doğa, Tarım, Hayvancılık, Gündelik Hayat
Temel İşlev:	Kimlik İnşası, Hız, Havalı Olma, Dışlama	Toplumsal Kontrol, Değer Yargısı, Mizah, Eleştiri
Değişim Hızı:	Hızlı, Canlı, Modaya Bağlı Geçici	Yavaş, Durağan, Nesiller Arası Aktarım, Kalıcı

2. Anadolu Ağızları ve Argo

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle “Niteleme Bildiren Kırsal Argo Sözler” ile “Kılış, Oluş ve Durum Bildiren Kırsal Argo Sözler” başlıkları altında sınıflandırılan ve TDK Derleme Sözlüğü’nde (DS) tespit edilen sözlerin doğrudan argo ya da argo ile ilişkilendirilebilen (argo anlam kazanmasında metafor kaynağı olan) anlamları tanıklandığı il/illerin adıyla birlikte verilmiştir. Bu bağlamda en fazla dört il örneklendirilmiş, dörtten fazla ilde tanıklanan maddelerde üç nokta (...) kullanılmıştır. Ardından bu sözlerin argo anlamları, başta TDK Güncel Türkçe Sözlük (GTS) olmak üzere çeşitli argo sözlüklerinden yararlanılarak aktarılmıştır. Daha sonra sözlerin argo anlam kazanmalarında etkili olan/olduğu düşünülen metaforların kaynakları açıklanmaya

çalışılmıştır. Çalışmada, kırsal argonun söz varlığını ve argoya katkısını gösterebilmek için -çoğunluğu- hem *Derleme Sözlüğü*'nde hem de argo sözlüklerde tanıklanan 30 örnek incelenmiştir.

2.1. Niteleme Bildiren Kırsal Argo Sözcükler

Bu başlık altında listelenen sözcükler, genellikle kişinin karakterini, zekâsını, görgüsünü veya becerisini eleştirmek için kullanılmakta ve toplumun değer yargılarını yansıtmakta ya da bir kişinin belirli bir özelliğini alaycı bir dille vurgulamak, ona takılmak için kullanılmaktadır.

Andaval (Andavallı): Aptal, ahmak, beceriksiz, bön, avanak, şaşkın, andavallı (*DS* - Afyon, Eskişehir, Yozgat, Nevşehir...).

Argo anlamı: Ahmak, aptal, beceriksiz, şaşkın, bön, görgüsüz (kimse) (*GTS*).

Metafor kaynağı: Andaval, Niğde'nin 8 km kuzeydoğusunda yer alan ve tarihî kaynaklarda Andabalis, Adualis, Ambabalis olarak geçen ören yerinin bulunduğu Aktaş köyünün eski adıdır (Pekak, 1998, s. 104). Reşat Nuri Güntekin, *Anadolu Notları*'nda bu köyün Kayseri-Niğde yolu üzerinde olduğunu, Kayseri'den Niğde'ye ya da Niğde'den Kayseri'ye giden yolcuların buradan geçtiğini, halkının da bu yolcuları evlerine çağırıp karınlarını doyurduklarını ancak bazı yolcuların köylünün bu misafirperver tutumlarını zamanla kötüye kullandıklarını hatta bu yüzden insanların köylerini terk ettiklerini ve iyilik etmeyi seven, yumuşak yüzlü insanlar oldukları için andavallı diye şöhret olduklarını özetleyen bir hikâye aktarmaktadır (2024, s. 125-127).

Cıvık: 1. Bataklık, çamur (*DS* - Uşak).

2. Çamur; sözünde durmayan, şımarık (*DS* - Malatya).

3. Çok sulu hamur veya çamur (*DS* - Ordu).

Argo anlamı: Sulu (adam) (Devellioğlu, 1980, s. 68).

Metafor kaynağı: Sözcük, fazla suyla karıştığı için biçimini koruyamayacak kadar sulanmış varlıkları tanımlama anlamından hareketle bulunduğu ortamı bozan, ölçsüz davranışlar sergileyen insanları niteleme işlevini üstlenmiştir.

Cimcirik: Ufak tefek (*DS* - İstanbul, Kars).

Argo anlamı: Ufak tefek, çelimsiz, kara kuru (adam) (Devellioğlu, 1980, s. 68).

Metafor kaynağı: Sözcüğün ağızlarda tanıklanan ufak tefek anlamının zamanla ufak tefek, çelimsiz, kara kuru kimseleri niteleme işlevi üstlenerek argo anlamı kazandığı görülmektedir.

Denksiz: 1. Çok konuşan, yersiz söz söyleyen (*DS* - Konya).

2. Terbiyesiz kadın (*DS* - Trabzon).

Argo anlamı: Sözlüklerde argo anlamı tanıklanmamıştır. Ancak özellikle "terbiyesiz kadın" anlamı argo ile ilişkilendirilebilir.

Metafor kaynağı: Sözcük, "Yük hayvanlarının sağ ve soluna konulan iki yük parçasından her biri." (*GTS*) anlamındaki "denk"ten türemiştir. Yük hayvanına yüklenen dengesiz yükün hayvanın dengesini bozabileceği gibi dengesiz kimselerin de toplumsal ortamı bozabileceği arasında bir ilişki kurulduğu düşünülebilir.

- Gebeş:** 1. Karnı şiş olan (kimse) (*DS* - Afyon, Ordu, Rize, Muğla...).
2. Büyük başlı (kimse) (*DS* - Ordu).
3. Elinden iş gelmeyen beceriksiz, alık (kimse) (*DS* - İzmir, Gaziantep).
4. Kısa boylu, şişman, göbekli (*DS* - Çanakkale, Kastamonu, Trabzon, Şanlıurfa...).
5. Çok şişman (*DS* - Ordu).

Argo anlamı: Karnı şiş olan (kimse); Göbeği öne çıkık, bodur ve şişman (kimse); Aptal, sersem (kimse); Tembel, uyuşuk, beceriksiz (kimse) (*GTS*).

Metafor kaynağı: İri, şişkin anlamındaki “gebe”den türeyen “gebeş” için Eren, “gebe+ş küçültme eki” açıklamasını yapmaktadır (1999, s. 150). Sözcüğün uzun zamandır ağızlardaki anlamıyla argoda da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Gıcık: Başkasına sevimli gelmeyen (kimse) (*DS* - Malatya, Adana, İçel).

Argo anlamı: Sözleri ve davranışları ile karşısındakini kızdıran, sinirlendiren, sikan (kimse) (*GTS*).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Hayta: Çok gezen, sürtük (*DS* - Niğde).

Argo anlamı: Serseri, havai (Devellioğlu, 1980, s. 94).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Hırt: Ham kabak, hıyar (*DS* - İçel).

Argo anlamı: Görgüsüz tavırlı, incelikten uzak olan (kimse) (*GTS*).

Metafor kaynağı: Meyve ve sebzelerin olgunlaşmamış hâlleri ile toplum içinde görgüsüz ve kaba davranışlı kimseler arasında bir bağ kurulmuş olabilir.

Hödük: Korkak (*DS* - Amasya, Tokat, Giresun, Gümüşhane...).

Argo anlamı: TDK tarafından “görgüsüz, kaba, anlayışı kıt (kimse)” ve “korkak, ürkek (kimse)” şeklinde sözcüğün iki argo anlamı, ikincisinin ağızlardan geldiği belirtilerek aktarılmıştır (*GTS*).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Kancık: Dişi (*DS* - Malatya).

Argo anlamı: Kadın, kahpe mizaçlı erkek (Devellioğlu, 1980, s. 102).

Metafor kaynağı: Sözcüğün dişi hayvandan kinaye yolu ile argo anlam kazandığı söylenebilir.

Kaypak: 1. Kaygan (*DS* - Denizli, İzmir, Balıkesir, Çanakkale...).

2. Sözünde durmayan, dönek (*DS* - Manisa, Bursa, Eskişehir, Zonguldak...).

Argo anlamı: Sözlüklerde argo anlamı tanıklanmamıştır. Ancak “sözünde durmayan, döneç” anlamı argo ile ilişkilendirilebilir.

Metafor kaynağı: “Sözünde durmayan, döneç” anlamı üzerinde durulamayan, güven vermeyen kaygan zeminle ilişkilendirilebilir.

Mıçır: 1. Ufak (*DS* - Isparta).

2. Ufak çakıl (*DS* - Samsun).

Argo anlamı: Değeri pek az olan (kimse) (Devellioğlu, 1980, s. 121).

Metafor kaynağı: Sözcük ufak, ufak çakıl anlamından değersiz kimseler için kullanılan argo bir sıfat anlamı kazanmıştır.

Sırrık (Sırrık): 1. Uzun sopa, sırrık (*DS* - Hatay).

2. İnce, uzun (kimse için) (*DS* - Hatay).

Argo anlamı: Olağandan uzun boylu, zayıf ama çok uzun boylu kimse (Aktunç, 2020, s. 261).

Metafor kaynağı: Değnekten uzun ve kalınca ağaç (*GTS*) anlamında kullanılan bu sözcük, benzetme yoluyla ince ve uzun yapılu kimselere gönderme yapmaktadır. İşlenmemiş olma ve kabalık ima ettiği de söylenebilir.

Tıngır: 1. Para (*DS* - İzmir, Sakarya, Sivas).

2. Maden bir şeyin düşerken çıkardığı ses (*DS* - Manisa, Gaziantep).

Argo anlamı: Parasız ve malsız kalan kimse, züğürt. (Devellioğlu, 1980, s. 147)

Metafor kaynağı: Madeni paranın düşerken çıkardığı sesin parasızlık anlamını çağrıştırdığı söylenebilir.

Zağar: 1. Küçük köpek (*DS* - Isparta, Manisa, Erzincan, Kırşehir...).

2. Söz taşıyan (*DS* - Manisa, Yozgat, Niğde).

3. Birinin ardına takılan (*DS* - Çankırı).

Argo anlamı: Hafiyeye, muhbir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193).

Metafor kaynağı: Küçük köpeklerin insanların ardına takılması ile hafiyelik, söz taşıma anlamı ile de muhbirlik arasında anlamsal bir ilişki kurulabilir.

2.2. Kılış, Oluş ve Durum Bildiren Kırsal Argo Sözcükler

“Kılış, Oluş ve Durum Bildiren Kırsal Argo Sözcükler” başlığı altında incelenen örnekler; bir durumu, eylemi veya duyguyu daha canlı, abartılı ve teklifsizce ifade etmek için başvurulan sözlerden oluşmaktadır.

Abanmak: Birinin sırtından geçinmek, geçimini başkasına yüklemek, sığınmak, yük olmak (*DS* - Burdur, Artvin, Niğde).

Argo anlamı: (Onun) sırtından geçinmeye çalışmak, asalaklık etmek (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarında tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Aparmak: Çalmak, aşırarak, alıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak (*DS* - Çankırı, Çorum, Sinop, Van...).

Argo anlamı: Gizlice almak, alıp kaçmak. (*GTS*)

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Cavlamak: Kavlamak, tüyünü dökmek, çıplak kalmak (*DS* - Kütahya, Tokat, Nevşehir, Muğla...).

Argo anlamı: Ölmek, öbür dünyaya geçmek (Sezgin, 2013, s. 64).

Metafor kaynağı: Özellikle “çıplak kalmak” anlamı düşünüldüğünde bu dünyadaki her şeyini bırakıp gitmek, ölmek arasında bir ilişki kurulabilmektedir.

Damlamak: Bir iş yapılırken üstüne gelmek (*DS* - Kütahya).

Argo anlamı: Çıkagelmek, bir yere vaktinde yetişmek (Devellioğlu, 1980, s. 74).

Metafor kaynağı: Sözcüğün temel anlamının (Damla durumunda tane tane düşmek.) (*GTS*) zamanla mecazlaştığı anlaşılmaktadır.

Dehlemek: Atlatmak, baştan savmak, kovmak (*DS* - Kocaeli, Samsun, Rize, Kırklareli...).

Argo anlamı: Kovmak (*GTS*).

Metafor kaynağı: Sözcüğün temel anlamı olan hayvanı “Deh!” diyerek yürütmek (*GTS*) ile birini kovmak arasında bir ilgi kurulabilir.

Düdüklemek: Irza geçmek (*DS* - Bursa, Kocaeli, Gaziantep, İçel).

Argo anlamı: Cinsel ilişkide bulunmak (*GTS*).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Esmek: Esmek, esinti olmak (*DS* - Artvin).

Argo anlamı: Soğuk soğuk söylemek (Devellioğlu, 1980, s. 81).

Metafor kaynağı: Havanın bir yönden bir yöne akarak meydana getirdiği serinlik ile konuşmada hissettirilen içtensizlik, yakınma ya da öfke gibi duygular arasında bir bağ kurulmuştur.

Fıymak: Kaçmak, sıvışmak (*DS* - Isparta, Aydın, Balıkesir, Sivas...).

Argo anlamı: Kaçmak, savuşmak (Devellioğlu, 1980, s. 84).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Foslamak: Balon, lastik top ve araba lastiği gibi cisimler hava kaçırıp boşalmak, sönmek, patlamak (*DS* - Niğde).

Argo anlamı: Fos çıkmak (*GTS*).

Metafor kaynağı: Bir nesnenin içindeki havanın boşalması ile “fos çıkmak” (Bir işin sonu gelmemek, boş çıkmak.) *GTS*) arasında ilişki kurulmuştur.

Güme gitmek: Boşa gitmek, kaybolmak (*DS* - Denizli, Amasya, Niğde).

Argo anlamı: Boş yere ölmek; yok yere heder olmak, boşa gitmek (Devellioğlu, 1980: 89).

Metafor kaynağı: Yankılı gürültü anlamındaki “güm” sözcüğü ile ilişkili olan bu söz, aynı zamanda yaygın olarak kullanılan bir deyimdir. Bu deyim hakkında, bir zamanlar asayişli yaşamakla görevli Yeniçerilerin suçluları hapse atarken “hop!”, “güm!” gibi sesler çıkardıklarına, bazen de masum insanların bu sesler eşliğinde hapse atıldığına bu yüzden suçsuz yere hapse düşenler için halkın “Yazık oldu!”, “Güme gitti!” biçiminde yakındıklarına ilişkin bir hikâye anlatılmaktadır (Güme gitmek, 2025).

Kayarlamak: Sövmek, küfretmek (*DS* - Ankara, Yozgat, Niğde, Antalya...).

Argo anlamı: Sövmek (*GTS*).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Kıtır atmak: Yalan söylemek (*DS* - Kocaeli, Bolu, Kırşehir, Niğde...).

Argo anlamı: Yalan söylemek (*GTS*).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Sağmak: 1. Akmak, kaymak, aşağıya doğru hızla inmek (*DS* - İzmir).

2. Sıyırmak (*DS* - Denizli).

Argo anlamı: Aldatarak parasını çekmek (*GTS*).

Metafor kaynağı: Bir sıvının akması ya da bir varlığın kayması, aşağıya doğru inmesi ile bir kimsenin parasının sağılması arasında bir ilişki kurulmuştur.

Şamşurmak: Şaşırmak (*DS* – Niğde).

Argo anlamı: Şaşırp kalmak, alıklaşmak, şaşırmak (Püsküllüoğlu, 2004, s. 166).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Zıbarmak: 1. Gebermek, geberip yatmak (*DS* - Erzurum).

2. Ölü gibi yatmak (*DS* - Elâzığ).

Argo anlamı: Ölmek, gebermek; çok içip sızmak ya da yatıp uyumak (Püsküllüoğlu, 2004: 194).

Metafor kaynağı: Argo anlam kazanmasında etkili olan metafor açık olmamakla birlikte sözcüğün ağızlarda tanıklanan anlamıyla argo anlamda da kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, argo kavramını genellikle ilişkilendirildiği kentsel ve modern kalıplarından çıkararak Anadolu'nun köklü ve kırsal coğrafyasına taşımış, bu alanda kendine özgü bir yapıya sahip kırsal argonun varlığını ve işlevselliğini somut verilerle ortaya koymuştur. Yapılan incelemeler, argonun tek tip bir dil olgusu olmadığını, aksine toplumsal zemine ve kültürel kaynaklara bağlı olarak farklılaşan türleri bulunduğunu göstermiştir. Bu bağlamda, çalışmanın temel bulgusu, kentsel ve kırsal argo arasında metafor kaynağı, temel işlev ve değişim hızı bakımından net bir ayrım olduğudur.

Elde edilen bulgular genelleştirildiğinde, bu iki argo türü arasındaki temel farklar şu şekilde özetlenebilir: Kırsal argonun metaforik kökeni; doğrudan doğa, tarım, hayvancılık gibi somut ve bedensel deneyimlere dayanırken kentsel argonun kaynağı; teknoloji, medya, ekonomi gibi daha soyut ve modern yaşama yaslanmaktadır. İşlevsel olarak kırsal argo, toplumun ortak değer yargılarını (dürüstlük, çalışkanlık vb.) yansıtarak ve bu normların dışına çıkanları eleştirerek bir toplumsal kontrol mekanizması görevi üstlenmektedir. Kentsel argo ise öncelikli olarak grup içi kimlik inşası, iletişimi hızlandırma ve modern olana uyum sağlama gibi işlevlere odaklanmaktadır. Bu yapısal ve işlevsel farklılıklar, kırsal argonun dededen toruna aktarılan kalıcı ve yavaş değişen doğasına karşın, kentsel argonun moda ya bağlı, geçici ve akışkan bir yapı sergilemesine neden olmaktadır.

Bu çerçevede, çalışmanın alan yazınına sunduğu temel katkı, kentsel ve kırsal argo ayrımını kanıtlanmış bir öneri hâline getirerek argo kavramının sınırlarını genişletmesidir. Nitekim bu çalışma aşağıdaki sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır:

1. Anadolu ağızları, sadece standart dilin bir varyantı değil, aynı zamanda argo üretimi için de verimli ve canlı bir kaynaktır.
2. Kırsal argo, dilin “bozulmuş” bir biçimi olmaktan ziyade, bir topluluğun değerlerini, eleştirdiği davranışları ve dünyayı algılama biçimini yansıtan bir kültürel arşiv niteliğindedir.
3. Kırsal argo kavramı, argo çalışmalarına yeni bir analitik çerçeve sunmakta ve Anadolu insanının dil aracılığıyla kurduğu toplumsal adalet ve mizah anlayışının derinliğini gözler önüne sermektedir.

Anadolu ağızlarındaki argo söz varlığının incelenmesi, argo ve ağızlar arasındaki ilişkinin tek yönlü olmadığını, aksine birbirini besleyen zengin bir etkileşim barındırdığını ortaya koymuştur. Bu konuda yapılacak yeni çalışmalar ile farklı coğrafyalardaki kırsal argo örnekleri karşılaştırılarak bu dilsel zenginliğin haritası daha da genişletilebilir ve kırsal argo ile kentsel argo arasındaki geçişkenlikler incelenerek dilin devinimine ilişkin yeni bulgular sunulabilir.

Extended Summary

In contemporary linguistic studies, slang is generally considered an urban language phenomenon that arises within the dynamic and heterogeneous structure of large cities, among subcultures, and is rapidly changing and nourished by elements of modern life. This common perception tends to equate the nature of slang with urban life, while ignoring the dialects of Anatolia, which contain thousands of years of linguistic and cultural heritage, by positioning them as a purer and more traditional linguistic sphere. This study argues that, contrary to popular belief, slang is not merely an urban phenomenon, but that a deeply rooted, functional, and unique rural slang also exists in Anatolian dialects. The study's central premise is that this vocabulary, which falls outside the standard language and is often considered vulgar, is not merely a tool for insults or profanity in regional life; rather, it is a complex linguistic system that defines social hierarchy, reinforces intra-group identity, generates humor, and regulates social norms. In this context, the study aims to re-examine the concepts of slang and dialect, identifying the existence of two fundamental types of slang, which can be characterized as urban and rural slang, and determining the distinguishing characteristics of these types.

Rather than treating slang as a monolithic construct, this study classifies it according to the social context in which it originates and the metaphorical sources from which it draws. Within this framework, two main types of slang are conceptualized:

Urban Slang: A vibrant linguistic layer born within the fast-paced, heterogeneous, and modern social fabric of metropolises; it draws its sources from abstract modern life practices such as technology (e.g., resetting), media, foreign languages (e.g., cringe), and the economy. Its core functions include constructing intra-group identities, speeding up communication, and providing a trendy, cool way of speaking. Its most distinctive feature is its rapidly changing, ephemeral, and fluid nature, driven by current trends.

Rural Slang: A deeply rooted language formed from the experiences of more homogenous, traditional, and nature-oriented rural communities; it draws its source from concrete and physical experiences such as agriculture, animal husbandry, natural phenomena, and daily village life. Its primary functions include maintaining social norms, criticizing those who deviate from these norms, reflecting the community's shared values, and regulating hierarchy through sharp humor or insults. Its most distinctive feature is its enduring and stable structure, passed down from generation to generation and unaffected by trends.

This study adopts a qualitative research design to prove the existence and characteristics of rural slang. The data source is the Turkish Language Association's (Türk Dil Kurumu / TDK) *Compilation Dictionary (Derleme Sözlüğü / DS)*, the most comprehensive collection of Turkish dialects. The analysis process consisted of the following steps: First, words identified in the *DS* and used in dialects that also carry slang meanings in standard language or slang dictionaries were determined. The slang meanings of these words were confirmed using various slang dictionaries, primarily the TDK's *Contemporary Turkish Dictionary (Güncel Türkçe Sözlük / GTS)*. Subsequently, the sources of the metaphors thought to have influenced the slang meanings of these words were analyzed within the framework of concrete experiences of rural life (nature, agriculture, animal husbandry, etc.). In order to demonstrate the vocabulary of rural slang and its contribution to slang, 30 examples, mostly attested in both the Turkish Language Association Dictionary and slang dictionaries, were examined under the headings "Rural Slang Words Expressing Qualification" and "Rural Slang Words Expressing Action, Occurrence, and State".

The analyses have concretely revealed that the metaphorical origins of rural slang differ from urban slang in one fundamental characteristic: rural slang derives its metaphors directly from the land, animal husbandry, and concrete life. The findings demonstrate that rural slang expresses abstract criticisms and situations using images taken from the concrete, physical, and observable world that are understandable to everyone.

This study demonstrates that the concept of slang can be moved beyond its usual urban and modern contexts and transferred to the rich and rural geography of Anatolia, revealing the existence and functionality of a unique rural slang with its own structure in this region, supported by concrete data. When the findings are generalized, a clear distinction is reached between urban and rural slang in terms of metaphorical sources, fundamental functions, and rate of change. In this context, the study's main contribution to the literature is to expand the boundaries of the slang concept by proving the distinction between urban and rural slang as a valid suggestion. This study has reached the following conclusions:

1. Anatolian dialects are not only a variant of the standard language but also a fertile and vibrant source for the production of slang.
2. Rural slang, rather than being a “corrupted” form of language, is a living cultural archive reflecting what a community values (balance, honesty), what it despises (laziness, rudeness), and how it perceives the world (through nature and animals).
3. The concept of rural slang offers a new analytical framework for slang studies and reveals the depth of the understanding of social justice and humor that Anatolian people construct through language.

With new studies on this subject, the relationship between slang and dialects can be examined from various angles, and new examples of the richness of rural slang vocabulary in different geographies can contribute to the field.

Kaynakça | References

- Aladağ, K. (2023). *Derleme sözlüğünde argo unsurlar (1.2.3. ciltler)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Aktunç, H. (2020). *Büyük argo sözlüğü*. Yapı Kredi Yayınları.
- Arslan, M. (2015). Argo. *Türk Dili CIX (767-768)*, 196-221.
- Bingölçe, F. (2011). *Osmanlı argosu sözlüğü*. Altüst Yayınları.
- Civek, F. E. (2023). *Derleme sözlüğünde argo unsurlar (4.5.6. ciltler)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Devellioğlu, F. (1980). *Türk argosu inceleme ve sözlük*. Aydın Kitabevi Yayınları.
- Eren, H. (1999). Türkçenin etimolojik sözlüğü. Bizim Büro Basımevi.
- Güme gitmek. (2025). 24 Aralık 2025 tarihinde <https://www.mercekdergisi.ktugipak.com/gume-gitmek/> adresinden edinilmiştir.
- Güntekin, R. N. (2024). *Anadolu notları I-II*. İnkılâp Kitabevi.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Pekak, S. (1998). Niğde - Andaval (Aktaş)'daki Kostantin - Helena Kilisesi. *Sanat Tarihi Dergisi*, 9(9), 103-117.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin argo sözlüğü*. Arkadaş Yayınevi.
- Sezgin, B. (2013). *Yeni argo sözlüğü*. Cinius Yayınları.
- Sağol Yüksekaya, G. (2016). Argo Sözlükleri. E. Gürsoy Naskali ve G. Sağol Yüksekaya (Ed.), *Argo içinde* (s. 89-112). Ka Kitap.
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Derleme Sözlüğü*. 01.11.2025-25.12.2025 tarihleri arasında <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Güncel Türkçe Sözlük*. 01.11.2025-25.12.2025 tarihleri arasında <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ötüken Neşriyat.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Multilingual Yayınları.